

برنامه‌ریزی و طراحی شبکه یک پارچه و منسجم مسیرهای ویژه موتورسیکلت به عنوان یک روش حمل و نقل شهری

عبدالرضا شیخ‌الاسلامی^۱، احسان ارکانی^۲

۱- دکتری برنامه‌ریزی حمل و نقل، دانشکده عمران، دانشگاه علم و صنعت

۲- کارشناس ارشد حمل و نقل و ترافیک

e_arkani2000@yahoo.com

خلاصه

در سطح دنیا جداسازی مسیر تردد برخی از وسایل نقلیه از سایر جریان ترافیک به عنوان یکی از راه‌های افزایش ایمنی و روانی ترافیک شناخته شده است (مثل مسیرهای ویژه اتوبوس و نیز مسیرهای مخصوص دوچرخه‌سواری). از آنجا که در سالهای اخیر در کشورهای نظیر ایران و آسیای شرقی، استفاده از موتورسیکلت به عنوان یک مد اصلی حمل و نقل رواج یافت، معضلات پیش‌بینی نشده‌ای در عرصه حمل و نقل این کشورها وارد گردید که عمده‌ترین آنها، اختلالات ترافیکی ناشی از تردد موتورسیکلت‌ها و افزایش تصادفات موتورسیکلت بوده است. از این رو ایده طراحی و احداث مسیرهای ویژه برای موتورسیکلت می‌تواند به عنوان راهکاری منطقی و علمی مورد توجه قرار گیرد. مقاله حاضر ابتدا به بررسی، طبقه‌بندی و بیان مشخصات مسیرهای ویژه موتورسیکلت، نحوه جداسازی از مسیر اصلی و ... می‌پردازد. اصولاً بدون وجود یک شبکه یک پارچه و منسجم از مسیرهای ویژه موتورسیکلت نمی‌توان امید زیادی به کارایی این مسیرها داشت. به عبارتی صرفاً با ساخت مسیرهای موتورسیکلت مجزا و منفک از هم در خیابان‌ها، نباید انتظار داشت که موتورسیکلت‌رانان به استفاده از این مسیرها ترغیب شوند. لذا در این مقاله تلاش شده است تا نحوه عبور مسیرهای موتورسیکلت از تقاطع‌ها و میدان‌ها که رایج‌ترین شکل اتصال دو خیابان با یکدیگر هستند، بررسی گردد.

کلمات کلیدی: شبکه، مسیر موتورسیکلت، تقاطع، میدان، مسیر آبی رنگ.

۱. مقدمه

امروزه مساله حمل و نقل ایمن و روان و راهکارهایی که سیستم حمل و نقل شهری را به سوی افزایش سطح ایمنی و افزایش سرعت تردد هدایت می‌نماید از اهمیت افزون‌تری نسبت به قبل برخوردار شده است. سطح درآمد ناخالص ملی و روند رشد اقتصادی هر کشور با میزان فعالیت و ساعات مفید کاری آن ارتباط مستقیم دارد و لذا هر کشوری که از رشد اقتصادی قابل توجه و بالایی برخوردار می‌باشد دارای سیستم حمل و نقل پیشرفته، روان و ایمن نیز هست. بدیهی است در کشورهایی که وقت گرانمای مردم از متخصصین و مدیران گرفته تا کارمندان و کارگران در ترافیک سنگین و طاقت‌فرسا تلف می‌گردد، راندمان کاری و درآمد شغلی و همچنین سطح ایمنی (به علت افزایش طبیعی تصادفات در ترافیک سنگین تر) کاهش می‌یابد. بنابراین در چنین کشورهایی افزایش ایمنی و روان‌سازی ترافیک اهمیت مضاعف می‌یابد. از جمله راهکارهایی که برای بهبود نسبی ازدحام و سنگینی ترافیک مطرح است تفکیک مدهای مختلف حمل و نقل از یکدیگر و ایجاد مسیر ویژه است. احداث مسیر ویژه در مسیرهای پرتردد ترافیک، روشی است که با تفکیک و جداسازی یک مد از سایر مدهای حمل و نقل، ضمن افزایش میزان ایمنی، باعث سهولت تردد برای سایر وسایل نقلیه نیز می‌شود. نمونه عینی این راهکار خطوط ویژه اتوبوس است که در اکثر کشورهای جهان از جمله ایران رواج دارد. از دیدگاه ایمنی، در راه‌های دارای حجم تردد زیاد، امکان برخورد و تداخل بین وسایل نقلیه سنگین و اتومبیل‌ها که دارای سرعت زیاد هستند با وسایل نقلیه‌ای نظیر موتورسیکلت و دوچرخه که سرعت و حفاظت کمتری دارند زیاد است. در این راه‌ها، تفکیک جریان موتورسیکلت از سایر وسایل نقلیه، نه تنها از تعداد و شدت تصادفات موتورسیکلت می‌کاهد بلکه هنگامی که حجم ترافیک موتورسیکلت قابل توجه است، جریان اصلی ترافیک را نیز بهبود می‌بخشد؛ ضمن این که به موتورسیکلت‌رانان این امکان را می‌دهد که با آرامش خاطر و راحتی بیشتری تردد نمایند. غالباً برخی از مشکلاتی که اکنون کوچک به نظر می‌رسد در آینده تبدیل به مشکلات بزرگی می‌گردند که برای رفع آنها و ایجاد سازگاری با محیط بایستی تمهیدات خاصی اندیشیده شود. موتورسیکلت‌ها نیز از سایر پدیده‌های اجتماعی مستثنی نبوده و مشکلات عدیده‌ای را در جوامع بشری به وجود آورده‌اند که برای رفع آنها باید تصمیمات خاصی اتخاذ نمود. یکی از این تصمیمات ایجاد و گسترش مسیرهای ویژه برای موتورسیکلت‌رانان است.